

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

IV AASTAKÄIK

NR. 4/5 — 1927

Eesti Lauljate Liidu esimees

KONSTANTIN TÖRNPU †

*Liidu asutajat, nõukogu liiget, kauaaegset juhatuse
esimeest ja 9. üldlauupeo aujuhatajat*

Konstantin Zürnpu't

mälestab sügavas leinas

EESTI LAULJATE LIIT

KONSTANTIN TÜRNPÜ

*Oma asutajat, kauaaegset koorijuhti ja pärastist
aujuhatajat mälestab sügavas leinas*

TALLINNA MEESTELAULU SELTS

OSKAR PULST

Endist lauluvenda mälestab

Konstantin Türnpu surnud.

Anton Kasemets.

Pühade laupäeva keskpäeval, kui kõik inimesed ruttasid lõpetama äripäiseid askeldusi ja toimetusi, et muretutena ja rõõmsatena tervitada kevadepühi, levines Tallinna muusikalistes ringkondades kiiresti kurb teade, mis ulatas peagi ka provintsidesse ja isegi välismaile: Konstantin Türnpu on surnud.

Juba mõnda aastat põdes Türnpu rasket kopsuhaigust, mis sundis teda järk-järgult tagasi tõmbuma oma elukutse raskeamatelt aladelt — koorijuhataja ja muusikaõpetaja tegevusest. Nii oli ta valitud möödunud VIII üldlaulupeo ühendatud kooride juhatajaks, kuid juba siis raske kujuni jõudnud haigus sundis teda laulupeo juhatajusest loobuma ja sanatooriumisse asuma. Sealt tagasi pöörates jätkas ta veel mõnda aega oma tegevust kõigil oma elutöö mitmesugustel aladel, kuid juba 1925. a. lõpuks halvenes ta tervis sedavõrd, et ta oli sunnitud järk-järgult loobuma kõigest sellasest raskest tööst, kui seda on koorijuhatamine ja muusika pedagoogiline tegevus. Ta lahkus esiti koolipõllult, kus oli töötanud lauluõpetajana üle 30-ne aasta, siis Niguliste lauluseltsi ja „Liedertafeli“ kooride juhataja kohalt, milledele oli pühendanud suurima osa omast praktilisest tööjõust 35 aasta kestel, ja lõpuks ka oma viimaste aastate lemmiku — Tallinna Meestelaulu Seltsi eesotsast, jäädes viimase aujuhatajaks kuni surmani.

Ent terve oma elu visale tööle pühendanud mehe sitke loomus ja tuline hing ei tahtnud kergelt alistuda haiguse võimule. Justkui viimase kiuste ajas ta end ikka ja ikka jälle jalule ja jätkas oma armastatud tööd endise andumusega neil muusikaelu aladel, mis ei nõudnud temalt suurt füüsilist jõupingutust. Eriti südame ligi seisis tal kuni viimase hetkeni Lauljate Liidu tegevus. Olles üks Liidu asutajaid ja algusest peale selle nõukogu liikmeks ning mitme aasta jooksul kuni surmani Liidu juhatajuse esimeheks, andus ta oma tulise hinge täie soojusega Liidu tegevuse korraldamisele ja juhtimisele, pühendades isegi haiguse raskenemise ajal iga vähegi tervema silmapilgu sellele tööle. Seda polnud aga sugugi vähe, eriti alates 1925. aasta lõpust, mil harilikule Liidu tööle seltsisid veel eeloleva 9. üldlaulupeo eeltööd, mis kõik nõudsid Türnpu kui Liidu esimehe juhtimist ja kui hea asjatundja kaasatöötamist. Nimetame siin vaid kaasatöötamist L. L. poolt korraldatud uute laulude võistluse auhindamishuriis, 9. üldlaulupeo eeskava kokkuseadmise toimkonnas, kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali valitsuses jne.

Nii kestis see möödunud aasta lõpuni. Käesoleva aasta algul seltsis aga endisele haigusele kuri gripp oma mitmesuguste komplikatsioonidega (keskkõrva põletik, südame nõrkus jne.) ja surus ta lõpulikult voodisse. Ent ka neil rasketel haigusnädalatel ei jäänud ta Liidu tegevuse vastu ükskõikseks, vaid jälgis seda raugemata huviga, hoides end sellega teda külastanud Liidu juhatuse liikete kaudu alalises kontaktis.

Konstantin Türrpu 1891. aastal.

Haigus aga jätkas juba nii kui nii nõrgestatud ja kurnatud organismis oma kurja hävitustööd visalt edasi ja, vaimliselt kuni viimase hingetõmbuseni erksaks jäädes, sulges ta pühade laupäeval kell pool 12 päeval oma ustava eluseltsilise käte vahel omad silmad igavesele unele, jättes viimase ühes kahe alaealise lapsega leinama.

Kell 12 päeval läks nende ridade kirjutaja ühes L. L. juhatuse liikme A. Dreverk'iga Türrpu korterisse, et haigevoodis lamajale Liidu esimehele Liidu nõukogu poolt pühade tervitusi edasi anda. Ent pühade tervituste asemel võisime ainult kur-

vastusest murtud lesele sügavat kaastundmust avaldada ja pühade rõõmuks mõeldud lillede asemel ainult leina lillesid Liidu kauaaegse esimehe päitsisse asetada, sest pool tundi varem oli Tüرنpu sulgenud omad silmad jäädavalt.

Raske on see kaotus Lauljate Liidule, raske meie alles kunstiliselt arenema hakkavale koorilaulule, raske tervele meie noorele muusikakultuurile. Sest ei kaotanud ju meie Tüرنpuga üksi ühe oma andekamaid muusikamehi, vaid ka ühe oma visamaid töömehi meie muusikapõllul.

Ja tõesti, — terve kadunu elu on olnud just kui üks suur tööpäev, täis loovat ja mitmeti otse põhjanevat tööd kõige mitmesugusematel muusikaelu aladel.

Klaveriõpetaja, kiriku organist, kooli lauluõpetaja, koorijuhataja, helilooja, kontsertant, muusikaliste organisatsioonide tegevuse juhataja jne., — kõik need on alad, kus Tüرنpu on olnud tegev terve oma pika tööpäeva kestel, ja, mis kõige tähtsam, ei ühelgi neist lihtsa palgalisena või pealiskaudse käsitöölisena, vaid ikka ja igal alal tõsise, loova kunstnikuna, — kunstnikuna, kes armastas oma elukutset täie hingega ja andus sellele terve oma elujõuga. Tarvitseb ainult meelde tuletada neid alasid, kus oleme võinud Tüرنpud aastate jooksul vabalt jälgida, nimelt koorijuhatamist ja heliloomist.

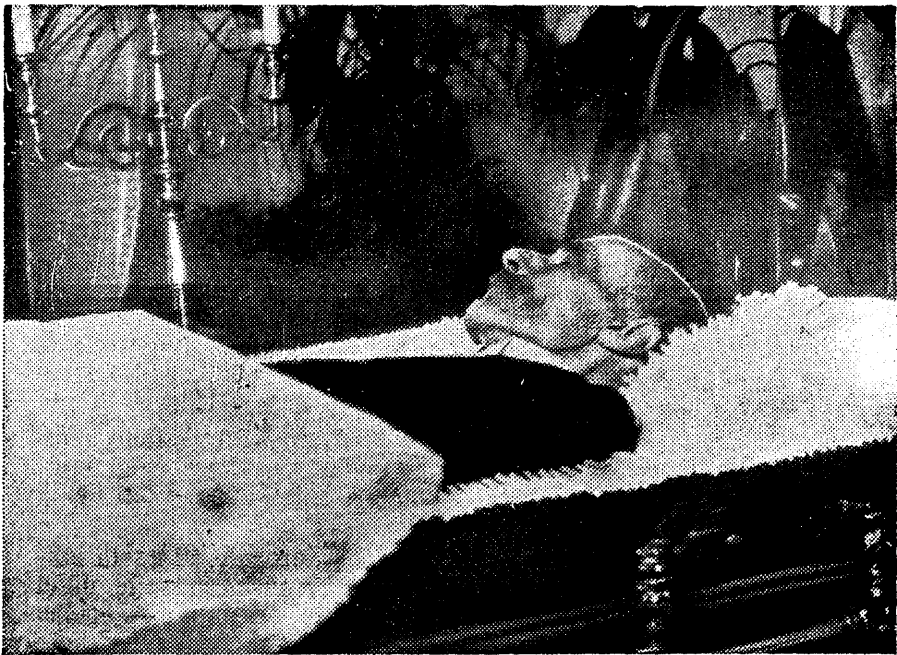
Ei ole Tüرنpu kunagi olnud koori ees lihtsaks taktilööjaks, hingetuks metronomiks, nii kui neid on, paraku, palju, vaid ta on olnud siin alati tõsine, loov kunstnik, kelle kätes laulukoor on olnud selleks paenduv-tundelikuks ja sügav-hingeliseks instrumendiks, mille abil ta nõidus helilooja poolt helitõesse valatud tunded ja elamused tõeliseks, elavaks helipildiks.

Oli tarvis Tüرنpu koori juures ainult vaadata, millise hingelise andumusega alistusid isegi vanad hallpead ja eraelus tähtsatel kohtadel olevad härrad oma maestro igale vähemalegi tahtele ja nõudele, ning kohe oli selge, et seal oli valitsemas sügav sisemine kontakt, mille võis luua ainult tõsine kunstnik-juhataja.

Tõsi küll, — suure osa oma tähtsast elutööst koorijuhina pühendas Tüرنpu kohalikule Saksa koorilaulule, juhatahes üle 30 aasta Tallinna „Liedertafeli“ meeskoori ja „Nikolai Gesangvereini“ segakoori. 1916. a. peale seisis ta aga 10 aastat järgimööda Tallinna Eesti Meestelaulu Seltsi laulukoori eesotsas ja viis selle aja jooksul nimetatud koori ja ühes sellega ka meie meestelaulu kultuuri enneolemata kõrgusele, saavutades sellele ka täieliku tunnustuse kõrge laulukultuuriga välismaades. Vanemapõlve lauljatele on kadunu nõudlik juhatamine tuntud juba 5. (1894.) ja 6. (1896.) üldlaulupeo ajast, kus ta ühendatud koore

juhatas ja seal esimesena maksma pani nõudmise, et ka laulupeo laul peab olema kunstiliselt hea.

Kui Türnpu koorijuhina andis ainult osa oma tööjõust Eesti laulule, siis on ta heliloojana ainuüksi Eesti laulu teenistuses seisnud ja oma loomingu kaudu Eesti muusika literatuuri hulga lauludega rikastanud. Üldselt ulatab ta loodud laulude arv saja ligi, millest rõhuv enamus on koorilaulud, peaasjalikult meeskoori omad.

Konstantin Türnpu surnukirstus.

Muusikalisest seisukohast vaadeldes võib Türnpu loomingut eraldada kaht üksteisest tunduvalt erinevat ajajärku. Esimesse kuuluvad laulud, mis ta loonud möödunud aastasajal, kus meie muusikaelu oli veel vähe arenenud ja muusikalised nõudmised kasinad. Just kui sellele „ajavaimule“ vastavalt on ka Türnpu toleaeagsed laulud vormilt ja harmonisatsioonilt lihtsad ja seega toleaeagsetele laulukooridele jõukohased. Ent selle lihtsuse juures ei ole need sisult sugugi kuivad ja tühjad, vaid neist hoovab välja nende looja hinge soojus ja õrnus, mis kütkestab ja elustab iga kuulaja hinge.

Teise ajajärku kuuluvad laulud, mis Tüürnpu loonud viimase viieteist-kahekümne aasta jooksul. Selle ajajärgu loomingu on märgata, et see on vormilt täiemaks ja sisult sügavamaks muutnud. Neis on selgesti näha, et Tüürnpu, kuigi n. n. vanema põlve helilooja, ei jäänud peatama rutiinse „vana“ juurde, vaid ta pidas ajaga kindlalt sammu ja vastavalt vahepeal suurenenud nõuetele täienes, ja muutus sügavamaks ning mitmekesisemaks. Viimast asjaolu tahaksime eriti allakriipsutada, sest selles avaldubki tõsine kunstniku hing, et ei lepi ainult käesolevaga, vaid nõuab ja otsib alalõpmata uusi ja senisest suuremaid tundeilma sügavusi ning püüab uute kõrguste poole. Need omadused, kui ka see, et tervest Tüürnpu loomingu helgib vastu tõsise kunstniku sügav-tundeline hing, ongi teinud paljud ta lauludest rahvale väga armsaks ja kindlustavad ta nimele jäädava püsivuse meie muusika-ajaloos.

Tuletame veel kord meelde Tüürnpu tegevust Lauljate Liidus, millest juba eespool räägitud, ja lisame siia veel juurde, et ta töötas üle 30 aasta Tallinna keskkoolides laulu- ja muusikaõpetajana, samuti ka eraklaveriõpetajana, juhatahes selle aja jooksul tuhandeid noori inimesi Vanemuise altari juure ja õpetades neid muusika iluilmata õieti mõistma ning tõsiselt armastama, siis vast saame ehk kahvatugi pildi sellest, kui töö- ja viljarikas on olnud kadunu elu.

Nüüd on ta oma pika tööpäeva lõpetanud ja väsinult puhkama heitnud, jättes leinama peale omakste terve eesti lauljaskonna, terve eesti muusikaarmastaja seltskonna, võib öelda — terve Eesti.

Kui valus on mõelda, et see käsi, mis on peale 40 aasta juhtinud kindlalt ja väsimatult taktikepi liigutusi, on selle nüüd jäädavaks maha pannud ja jõuetult rinnale laskunud, — et see leegitsev süda, mis on nii soojalt tuksunud kõigi muusikaelu avalduste vastu, on nüüd igaveseks vaikinud, — et see sügavmuusikaline hing, mis kui elustav allikas on saatnud imelisi iluheliseid üle terve meie maa, on nüüd kui katkenud keeltega kannel vaikinud alatiseks, — et meil ei ole enam Konstantin Tüürnput.

Ent meie leinas on meie jäänud see lohutav teadmine, et see seeme, mis kadunu on külvanud oma pika tööpäeva kestel meie kunstipõllule, ei kao tema surmaga, vaid jääb vilja kandma alatiseks, — et need kindlad kunstilised põhimõtted ja traditsioonid, mille järele kadunu juhtis oma elutööd, jäävad kui õiged põhimõtted meie edaspidise muusikalise töö alustena edasi elama, — et tema suur kunstniku vaim jääb tema loomingu, tema ilusate laulude näol ikka meie juurde.

Ja kui tema hingel lasus teatud võlg eesti praktilise muusika vastu minevikus, siis tundus meile, et ta oma viimaste aastate energilise tegevusega eesti laulupõllul, eriti Eesti Lauljate Liidus just kui otsis sellele oma võlale lunastust ja, tahame uskuda, seda ka omas hinges leidis. Ja mis seal vast ehk veel lunastamata jäi, selle lepitas täielikult kõikvõimas surm . . .

Seepärast unustagem ka meie see võlg ning mälestagem kadunud kui suurt töömeest, kes pühendas terve oma südamesoojuse, eluenergia ja tööjõu laulu ja muusika teenistusele ja, lahkudes siit, parandas oma elutöö vilja terveniste meile. Pidagem seda kalliks ning soovigem tale pärast suurt ja väsitavat elutööd — rahulikku puhkamist.

Veel intellektuaalsest momendist muusikas *)

V. Leemets.

Asusime eelpool seisukohale, et muusikaline looming, samuti kui reprodutseerivgi muusikaala, ühelt poolt rajaneb tundmus-tele ja teiselt poolt mõistusele. Leidsime, et heliteose sünniks on vajalik esialgne emotsionaalne tõuge, millele siis paratamatult järgneb ja seltsib intellekti kontroll. Rõhutasime see juures eriti viimase „s. o. intellektuaalse külje tähtsust ja toonitasime, et just väljaarenenud intellekt ja üldine vaimusuurus iseloomustavad loovat kunstnikku, kuna tundelikkus — ka efektini küüniv — on omane igale harilikule inimesele ja ebatalendile. Sest intellekti kaasabita pole mõeldav ükski helilooming: helikunst on kas emotsionaalsuse ja intellekti ühine saadus, või jälle ainuüksi mõistuse produkt. Viimasel puhul on tegu n. n. mõistuse kunstiga, mis — nii hea-halb kui ta on — siiski eksisteerib, kuna puht-elamuste kunst üldse pole mõeldav.

Intellektuaalse põhimõtte allakriipsutamist nõudis asjaolu, et kunsti harilikult ei vaadelda ega taheta vaadelda mõistuse seisukohalt. Enamgi: ehkki jääb faktiks, et helilooja enda loomingus kunagi ei saa vältida intellektuaalset printsiipi, peitub selles faktis vastuvaidlematult teatud ebakõla, paradoksaalsus. Tõepoolest ei kõla hästi väide: kunst olla tunnete sugereerimine, meeelolude edasiandmine mõistuse kaudu. Meelsamini tahaks

*) Vaata „Muusikaleht“ nr. 21 ja 23/24 — 1926. a.

ju sellega leppida, et meeolude edasiandmine on puht tunde-
line nähtus, kus mõistusel üldse mingit osa poleks. Ometi jääb
fakt faktiks, hoolimata sellest, kas ta meeldiv või ebameeldiv,
ning vaevalt leiduks isik, kes intellektuaalset põhimõtet heliloo-
mingus täiesti eitada sõandaks. Selle vastu võivad intellek-
tuaalse põhimõtte eitajad seda julgemini protesteerida käesole-
val puhul, kus kõne alla tuleb intellektuaalne moment muusika-
lises n a u d i n g u s.

Kui senini vaatlesime intellekti seisukohalt muusikaelu
a k t i i v s e t nähtust, s. o. heliloomist ja ettekande ala, siis
nüüd võtame juurdlusele selle p a s s i i v s e avalduse ning püüa-
me selgusele jõuda, millised psükilised tegurid leiavad aset muu-
sika nautimise puhul, kas publikultki on nõuetav mõistuse kaas-
tegevus. Ütleme juba algul: ja on nõuetav! Ka muusika nau-
timine ei tähenda paljast emotsionaalsust, vaid siingi esineb või
peaks esinema mõistus.

Kujutleme küsimust järgmiselt. Heliteose esialgseks põhjus-
tajaks on elamus, emotsionaalne tõuge. See tõuge saadud, leiab
viimistlemise juures aset pea ainuüksi mõistuse tegevus. Nau-
tija juures esinevad samad normid, ainult vastupidises järjekor-
ras. Nautija esimeses joones n a u d i b muusikat, mis on emot-
sionaalne protsess, siis m õ i s t a b helitööd, mis on intellek-
tuaalne nähtus. See juures, vastandina heliloojale, on nautijas
tugevam tundekülg, kuna mõistuse tegevus teisele plaanile jääb.
Kuid nii või teisiti, igal juhtumisel intellekti kaastöö e s i n e b.

Ent siin tulevad vastuväited...

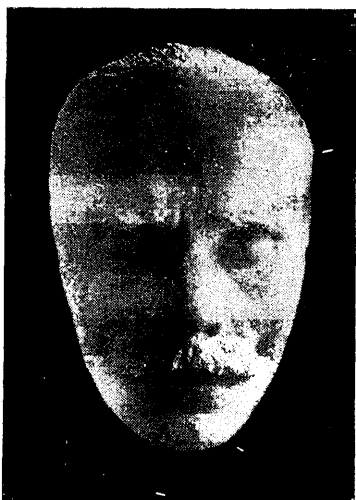
Aastaid tagasi keegi eksalteeritud poeet pidulual tõstis enda
klaasi Newtoni... häbiks! Teiste piduliste selgitust nõudvaile
küsimusile vastas ta: „ja, tühjendan enda klaasi Newtoni häbiks,
sest ta on röövinud meie elust romantika ning luule. Meil pole
enam võimalvat vikerkaart: meile on jäetud veel vaid valguskiirte
murdumine prismis!“

Nii siis: maha intellekt, mis hävitab emotsionaalsuse! Maha
muusikateadus, mis röövib helikunstilt tema veetluse ja salapä-
rase ilu! Meil ei ole enam õrnu hingelisi elamusi ja igatsuse
nukrat ilu: meil on nüüd veel vaid heliredelid, tonaalsused,
akkordid. Pole enam hingeahastust: on veel ainult forte fortis-
simo. Kunstiteadus on paljastanud kunsti... skeletiks!

Kuid kas see on nii? Kas teadus siis tõepoolest on nii
kardetav, et naudingu surmab? Vastane siin kindlasti: ei! Pole
õige, et Newton on enda teooriaga elult võtnud romantika. Miski
ei takista meid nautimast vikerkaart, olles teadlikud selle tekki-
mises. Millise loogika põhjal tohime vikerkaarest vaimustuda

ainult sel juhusel, kui oletame teda mingiks müstiliseks salapäraseks loogaks taevakatusel ning kuis võib väheneda vikerkaare veetus sellest paljast teadmisest, et ta on valguskiirte prismis murdumise resultaat! Eks jäe ju vikerkaare värvide harmoonia püsima igal juhusel,

Kuis, analoogiliselt, helikunsti maitsemist võib takistada teadvus, et opereeritakse selle või teise muusikatehnilise võttega: ilu jääb ikka püsima!

Konstantin Türrpu mask.

Ent laskem intellekti vastaseid lõpuni kõneleda.

Hea küll, ütlevad nad, meie mõõname, et helilooja, s. o. kunstitegija, on sunnitud emotsionaalsuse kõrval ka mõistusele tugenema. Kuid milleks on vajalik see mõistusline külg meil, nautijail? Kunst — kuidas seda tehtakse, ei puutu meisse — on ju selleks, et meie peale mõjuda, et meile meeleolusid anda. Meie naudime, — see on elamus, tunnete protsess ja sellest jätkub meile.

Kunsti võib armastada kas teadlikult või ebateadlikult. Meie pooldame viimast. Kunsti armastusega on lugu täpselt samuti kui sugulise armastusega, kus võib olla teadlik või jälle ebateadlik, n. n. platoonlik arm. Ning eks ole just see viimane ülevam ja ilusam. Oletades, et armastuse elamused tähendavad ilutsemist, hingelist tõusu, üldise elutunde crescendo, peame

konstateerima, et kõik see tõus just platoonliku armu korral esineb erilise intensiivsusega. Ärge ülistage teadlikku armastust, sest selle aluspõhi on tugevasti materiaalne ja egoistlik. Selles lejavad aset ebaülevad instinktid, see rajaneb ärrilistele kalkulatsioonidele: leitakse, et armu objekt omab need või teised plussid, teatakse armu objekti hingelisi ja kehalisi rikkusi ning ollakse selles uhke. Kui A. Tshehhovi üks jutukangelastest hoopseb enda naise ihuliste veetlevustega, siis tahab ta igatahes vägagi kaugel olla sellest, mida sõnaga armastus äratähendatakse. See pole armastus: see on matemaatika. Selline „armastus“ ei loo ühtegi „jumalikku komöödiat“, vaid, võib olla, „ainult pooltosinat väikest ghibelliine“. Teadlik olla ei tähenda veel õnne. Don Quijote oli õnnelik, olgugi et Dulcinea oli räpane kõrtsitüdruk. Eelistagem seepärast platoonlikku armu!

Ka kunstis. Sest siingi on oma platoonlik armastus. Meie ei taha kunsti teadlikult ja mõistusega armastada. Meile on kunst, käesoleval korral muusika, n a u d i n g u allikaks. Kunst on meie iidol, keda kumardame ning meile on vajalik ja tähtis ainuüksi kumardamise protsess. Ärge lähenege meie iidolile mõistuse ja kriitika mõõdupuuga: iidol pole selleks, et teda mõista, vaid et kumardada. Ärge avage meie silmi, ärge tehke meid teadlikudeks, kui te ei soovi, et iidol hävineks. Mis kasu oleks Don Quijotel sellest, kui ta näeks, et ta jumaldata on labane ja räpane kõrtsitüdruk? Teie avate küll silmad, kuid teete just sellega õnnetumaks: teie hävitate armu. Jätke meid puhtasse emotsionaalsusesse, ärge hävitage meie iidoli, meie armu, ärge röövige meie romantikat ja vikerkaart, lubage meid pimesi, kuid tulise südamega nautida viiuli melodiat ning ärge kõnelege meile sellest, et viimane pole muud midagi, kui hobusaba jõhvide hõõrumine kuivatatud soolikaile. Tõesti, meil ei ole seda tarvis teada. Ja kui teie siiski meid nägijaiks teete, meie silmad avate, siis oleks meie naudingul lõpp, siis illusioon hävineks. Siis oleme küll targad, kuid õnnetud; siis kõneleks küll mõistus, kuid vaikiks süda.

Seepärast: maha teadvus ja intellekt!

Sellane on intellekti eitajate argumentatsioon ja — peab möönama — see argumentatsioon on põhimõttelikult õige. Sest teoreetiliselt asja võttes, võib tõesti jõuda otsusele, et kunsti maitsemises on tähtsaim nauding protsess: on tähtis, et kunst meisse mõjuks, kuna juurdlus selle üle — m i k s mõjub — ülearune näib. Kuid see ei õigusta veel loosungit: maha teadvus ja intellekt! Ning seda järgmistel põhimõtetel:

E s i t e k s: Kuigi teoreetiliselt küsimust käsitades võib oletada, et kunsti nautimiseks pole vaja mõistust, et siin piisab paljalt tundmustest, peab arvestama sellega, et tegelikult sellane seisukord pole mõeldav. Mõistusest absoluutselt vabaneda on tegelikult võimata. Mõistus saab kunsti vastuvõtmises ikka oma sõna kaasarääkima. Küll võib ta ühe juures suuremal, teise juures vähemal määral nähtavale tulla, kuid ta ikkagi t u l e b nähtavale. Tsiiviliseeritud inimkond enda väljatreneeritud peaauga ei kõlba sarnaseks naiivseks nautijaks, nagu puhta emotsionaalsuse pooldajad näha sooviksid. Ei ole mõeldav sarnane ideaalselt naiivne ja „süütu“ kuulaja, kes ei teaks, vähemalt, mis on noot, mis on muusikainstrument, mis on muusikaline akkord. Kuid see kõik on j u t e a d m i n e, intellektuaalne toiming ning pole mingit võimalust seda teadmist mitteteadmiseks muuta. Enamgi: intellekti kõrvaltööst ei saa vabaneda isegi siis, kui kõne all oleks absoluutne võhik. Kui peaski võimalik olema kusagilt põlisest metsast leida sellane ideaalne võhik, kes ühtegi muusikaheli pole kuulnud, siis viigem see imeolevus kontsertsaali. Ning intellekti vastased peavad kurbusega veenduma, et sellegi kuulaja juures intellekt esile tuleb. Ta nimelt esimeses joonel tahab selgusele jõuda ja teada, m i s s ü n n i b. Seni, kui ta seda ei tea, ei saa ta nautida. Laps, kellele ema suhupistnud maiustuse, hüüab samuti: „Ah, kui hea! Mis see on?“ See viimane, see „mis see on?“, see püüde teadmise järele on nähtavasti juba instinktiivne avaldus ning asjata oleks seepärast teda vältida katsuda. Sellel ei oleks tagajärge.

T e i s e k s. See teadatahtmise instinkt jääb püsima igal juhusel. Igal juhusel on meil mingi teadmine, kas meie oletame vikerkaart prismi printsiibi resultaadiks või usume selle olevat looga, mis armas jumal inimeste heaksmeeleks taevalaele ülesriputanud. Mingisugune mõistusega arusaamine meil ikka on. Niihästi Ptolomeuse teooria kui Newtoni oma on mõistuse produktid, ka eksliku teooria juures funktsioneerib intellekt, mida nii kardetakse.

Seda allakriipsutatades võime — veel korraks vikerkaare näite juure naasides — intellekti vastaseid nende endi sõjariistadega lüüa ja hüüda: Elagu Newton, kes näitas, et vikerkaar pole midagi muud, kui lihtne füüsiline protsess! Tänu sellele teadvusele, on nüüdsest peale vikerkaare nautimine meile tunduvasti kergendatud. Kui enne meie mõistus tülikasti palju pidi juurdlema, kui varem vikerkaare vaatlemisel pidime mõtlema jumalat, maailma loomist ja tuhat teist müstilist saladust, siis on nüüd asi palju kergem. Nüüd käib üksainus mõte läbi peaaugu: mõte

prismist. Ning ei saa olla kahte arvamist: viimasel juhusel on mõistusline kõrvaltoiming, intellekti „häiring“ palju väiksem.

Analoogiliselt võime hüüda: Elagu kunstiteadus, mis kunsti mõistmist kergendab! Kui sarnane kuulaja, kes üldse ei mõtleks ega juurdleks, pole ettekujutatav, siis kunstiteadus tuleb temale abiks, reguleerides ja korraldades tema mõttekäiku, viies seda kindlatesse ja selgetesse normidesse, andes haotilisele mõtete korralagedusele süsteemi. Kuulajal on nüüd kergem nautida, teda ei häiri enam teadmatuus.

K o l m a n d a k s: Mõistuse kontrolli ja teadvuse kriitikat peab ainult siis kartma, kui sellega paljastatakse halba. On tõsi, et sellega hävitame iidoli, kui leiame, silmad avanedes, et iidol on karrikatuur. Don Quijote'le on silmade avamine tõepoolest kardetav, sest sellega oleks paljastatud tema jumaldatu, kes mingil moel seda jumaldamist ei vääri. Kuid kontrolleerimist kardavad ainuüksi need, kes on patustanud. Aus inimene ei karta ühtegi revidenti, kunst üldse ja muusika ei tarvitse seda ka karta. Kunsti ei saa paljastada, sest femas pole midagi naeruväärset. Kui ongi kunst iidol, siis sellane, mis punastamata ja katmatult võib seista iga luubi ja mikroskoobi all.

Kuid siin juhtub parlamentlik intsident. Intellekti põlgajad hüüavad vahele: „Kuis nii? Kas kunst ei pea siis häbenema, kui ta tegutseb sarnaste „kenadustega“, nagu hobujõhvid ja soolikad?“ Vastame vahelhüüdjaile: „Ei pea häbenema! Nii Beatricel kui igal teisel veetleval olevusel on omad higitorud, kuid Beatricet ei saa siiski võrrelda Dulcineaga, kes samadest torudest konstrueeritud. Kõne hobujõhvidele juhtida on sofism: mis sellest, et trükimust on „must“, s. o. räpane — Schakespeare jääb siiski suuremaks, kui sopakirjanik, kes enda „produktiooni“ kas või taevast toodud tindiga kirjutanud.“

N e l j a n d a k s — ning selles on küsimuse tuum:

Oletame, et on võimalik puht emotsionaalne kunsti nauding. Edasi, kujutleme kahte kuulajat, kes on ühel määral tundelikud, kellede emotsionaalsed momendid on võrdsed. Selle juures esimene omab muusikalise intellekti, laialdase eruditsiooni, kuna teisel see puudub. Nüüd, ühte ja sama helitööd kuulates, teine saab ainult tundelise naudinguga. Esimene saab järjelikult täpselt samasuguse tundelise naudinguga. Kuid ta saab peale selle veel ka intellektuaalse naudinguga. Ta mõistab helitööd, tunneb helikunsti teooriat ja tehnikat, ta suudab heliloojaga loominguliselt kaasaelada. Ta tunneb suurimat vaimlist lõbu ja rahuldustunnet, kui heliteoses märkab koha, mis komponistil eriti õnnestunud, ta elab läbi otse loomingu rõõmu, kui leiab, milliste lihtsate

mõnikord tehniliste võtetega on saavutatud haaravad ja omapärsed kombinatsioonid. Samuti reprodutseeriva kunstniku ettekande puhul. Võhikule, kellel virtuoosi tehnilistest võimedest pole mingit aimu, jääb ettekanne rutem igavaks kui sellele, kes instrumendi tehnikas on teadlik. Viimane ettekande emotsionaalse naudingu kõrval on peale selle veel õnnelikult üllatatud virtuoosi tehnilistest võimedest.

Kriipsutame alla: õnnelikult üllatatud. Sõna „õnnelikult“ läheneb aga juba emotsionaalsuse mõistele. Siit peame järeldama, et ülaltoodud kahest isikust esimene isegi emotsionaalselt suurema läbielamise saab, kui teine. Intellektuaalne nauding ühtub esialgse emotsionaalsusega, sulab sellesse, suurendab seda ning lõpptulemusena saab teadlik kuulaja laialdama naudinguga, kui võhik. Sõnaga, mõistuse kaastöö suurendab elamust, üldist emotsionaalsust. Võhik kunagi ei saa kunstitlt seda, mis asjatundja. Peab o s a t a m a kuulata, ning mida suurem see oskus, seda rikkam ja täielikum on nauding.

Jõuame otsusele: ei või juttugi olla sellest, nagu oleks intellekti kaastöö helikunsti nautimises milgil kombel segav, vaid, vastupidi, just selle intellekti poole tuleb püüda, kui tahetakse, et tõelist naudingut saada. Mõistuse eksisteerimine ei ole seega kardetav, vaid tervitetav.

„Ainult tõelises teadmises on täielik armastus,“ väidab Leonardo da Vinci. Kirjutagem sellele kahe käega alla.

Konstantin Tüرنpu viimane teekond.

Kohe kui K. Tüرنpu surm lihavõtte laupäeva keskpäeval teatavaks sai, astus Lauljate Liidu juhatus kokku ja otsustas lahkunud Liidu esimehema matuse korralduse juhtimise oma peale võtta ja matuse komitee asutada. Viimasest kutsuti ja tulid osa võtma ühes Liidu juhatusega kõigi nende asutuste ja organisatsioonide esitajad, kus kadunu oli oma eluajal töötanud, nimelt: haridusministeeriumi, linna koolivalitsuse, akadeemilise helikunstinikkude seltsi, Tallinna meestelauluseltsi, lauluselts „Liedertafel“, Niguliste lauluseltsi, Niguliste koguduse jne. esitajad. Peale selle oli komitee töödega alalises kontaktis kadunu vend. Komitee töötas välja matuste üldise kava ja tseremoniaali korra. Tseremoniaali üldiseks juhiks määrati Liidu juhatusel poolt hra Reinberg.

Kadunu põrmu kirstupanek

oli lihavõtte teise püha õhtul kell ½7.

Juba varakult koguvad Lauljate Liidu juhatusel, Liidu liikmete — laulukoorida, kadunu juhutada olnud kooride ja paljude teiste organisatsioonide esitajad kadunu korterisse vanale maestrole viimast lahkumistervitust tooma. Rahuliku ilmega haigusest kurnatud näol puhkab lahkunu oma viimases voodis — tammepuust kirstus, käed jõuetult rinnal, murtud lootus-

lill põiki jalgadel. Kurvalt vilguvad leinaküünlad kirstu ümber, häites ämarat valgust kadunu kahvatanud näole ja valgetele lilledele, mis rohkuses ümbritsevad kirstu. Kirstupaneku ametliku talituse toimetab Niguliste koguduse õpetaja Ündrits, tähendades omas kõnes sellele suurele kaotusele, mis tabanud Tüürpu surmaga kogu Eesti rahvast, vaatamata selle rahvuslisele erinevusele. Pühalik talitus lõpeb vaigse leinakoraaliga. Veel viimane pilk leinajate omakste ja saatja poolt uinunu närbunud palgele ja siis suletakse kirstu kaas kui raudne uks elu- ja surmariigi vahel jäädavalt. Siis tõstavad „Liedertafeli“ liikmed oma kauaaegse maestro kirstu kätele ja kannavad selle leinamajast välja kirikuteele. Viimast piiravad leinamajast kuni Niguliste kirikuni Tallinna Meestelaulu seltsi ja „Liedertafeli“ kooride liikmeist auvahtide spaleerid ja määratu rahvahulk. Poole tee möödudes võtavad vana maestro põrmu oma õlgadele Tallinna Meestelaulu seltsi liikmed ja kannavad selle kiriku sisse ning asetavad altari ette, kuhu see jääb puhkama kuni matuserni.

Konstantin Tüürpu matus

oli reedel, 22. aprillil kell 3 p. l. Niguliste kirikus. Kuid juba ammu enne kella kolme on ruumikas kirik Laujljate Liidu poolt väljaantud pääsetähtedega varustatud matuseristega täidetud.

Teiste seas on vana maestrot saatma tulnud riigikogu esimees Einbund, haridusminister Lattik, linnapea Uesson, konservatooriumi direktor prof. Tamm ja esitused akadeemilise helikunstnikkude seltsi, linna koolivalitsuse, lauluseltside ja teiste organisatsioonide, ajakirjanduse, laulukooride jne. poolt. Peale kodumaa on mitmed väljamaa muusikaorganisatsioonid oma esitused matusele saatnud: Lätist, Soomest ja mujalt. Altari kõrvale on asetatud Laujljate Liitu kuuluva 11 Tallinna laulukoori lauljaist kujundatud mitmesajaliikmeline üldkoor, kuna Tallinna Meestelaulu seltsi, Niguliste lauluseltsi ja „Liedertafeli“ laulukoorid on paigutatud orelikoorile.

Ämara altariruumi ees, loorberi puude ja leinaküünalde vahel asuvas kirstus puhkab kadunu põrm. Kirstu alust ja altari veert piiravad rohkearvulised pärjad paljudelt asutustelt ja organisatsioonidelt, esikohal Laujljate Liidu suur, nägus pärj. Kirstu juures leinaloori mähitud seltsilippude all seisavad auvahtideks Tallinna Meestelaulu seltsi ja „Liedertafeli“ liikmed.

Mõni minut peale kella kolme algab leinateenistus koraaliga, mida saavad vaikselt orelihelid. Kärblikult hõljuvad need vana kiriku hallide võlvide vahel, just kui taganutes meistrit, kes nende saatel ligi nelja aastakümne kestel teisi viimasele teekonnale saatnud.

Vaimuliku leinatalituse peavad vaheldamisi Niguliste koguduse õpetaja Mühlen (saksakeeles) ja Kaarli koguduse õpetaja Kapp (eestikeeles). Vaimuliku talitust kaunistavad ilusate leinalauludega „Liedertafeli“ meeskoor (K. Tüürpu „Saaks koju hing“), Tallinna Meestelaulu seltsi meeskoor (K. Tüürpu „Cyrie eleison“) ja Niguliste lauluseltsi segakoor (J. S. Bachi koraali „Kui ükskord pean mina“).

Vaimuliku talituse lõppedes astub kirstu juurde haridusminister Lattik ja ütleb kadunule Vabariigi valitsuse nimel viimseks järelehüüdeks kokkuvõetult: „Üks visa töömees on jälle väsinud. Väljas surnuaial ootab teda haud, mis on lõigatud maa sisse kui värske haav. Sügava haava on lõiganud surm ka terve Eesti rahva südamesse, kiskudes talt ära ühe juhi, kes teda juhtis kindla käega laulu ilusasse maailma, — juhi, kes üksnes ei nõudnud palju, vaid ise ka andis palju...“

Laujljate Liidu nimel pühendab lahkunud Liidu esimehele viimase järelehüüde Liidu juhatusel liige A. Kasemets, öeldes kokkuvõetult: „Kurb ja raske on tänane päev eesti lauljaskonnale, kus ta peab saatma viimasele teekonnale mehe, kes on pühendanud terve oma südame soojuse, eluenergia ja tööjõu laulu ja muusika teenistusele, ja kes veel hiljuti seisis meie organiseer-

ritud lauljaskonna eesotsas täis põlevat energiat ja töötahet. Valus on mõelda, et see käsi, mis aastakümnete kestel on kindlalt juhtinud taktikepi lööke, on selle nüüd jäädavaks maha pannud ja jõuetult rinnale langenud, et see süda, mis nii soojalt tuksunud kõigi muusikaelu avalduste vastu, on nüüd igaveseks vaikinud... Ent meile jääb teadmine, et lahkunu elutöö ei kao, vaid jääb vilja kandma... Sellest teadmiseist lohutust otsides kummardume täna sügavas leinas kadunu põrmu ees ja soovime talle rahulikku puhkamist..."

Konstantin Tärnpu puusärk Niguliste kirikus auvahtide ja pärgade keskel.

Tallinna koolivalitsuse nimel ütleb lahkunule järelhüüdeks linnanõunik A. Veiderman: „Lahkunu on õpetanud tuhandeid noori ammutama omale jõudu ja usku eluvõitlusteks elustavatest lauluhelidest. Seepärast ei leina täna üksi vanad, vaid ka tuhanded koolilapsed, kelle südamesse jääb Tärnpu kuju kustumatult elama ja kes tema kasvatusel vilja kannavad edasi tulevatele põlvvedele..."

Niguliste koguduse esitaja dr. Hirsch märgib oma järelhüüdes ära kadunu teeneid nimetatud koguduse muusikaelu arendamisel paljude aastate jooksul.

Järelhüüete vahepeal ja lõpul laulab Lauljate Liidu liigete üldkoor A. Kasemetsa juhatusel Tärnpu laulud „Valvur“ ja „Troost“. Viimase laulu vaikides tõstavad T. M. S. ja „Liedertafeli“ juhatusel liikmed kirstu õlgadele

ja kannavad selle oreli viimaste leinahelide saatel auvahtide ridade vahelt kirikust välja, et alustada vana maestro põrmuga kurba

teekonda viimasele puhkepaigale

Kopli kalmistule. Kiriku esisele teele on spaleeridena ülesseatud kooliõpilased mitnest koolist, kus kadunu töötas muusikaõpetajana. Spaleeride tagune puiestik ja ümberkaudsed tänavad on otse murruna inimestest täidetud. Leinarongi pildistavad mitmed päevapiltnikud ja kinooperaator. Kiriku juurest liigub leinarong läbi Niguliste, Kullassepa, Mundi, Pika, Hobuse, Laia, S. Kloostri ja Nunne tänavate Kopli tänavale. Ees kirstu, mida kannavad õlgadel T. M. S. ja „Liedertafeli“ liikmed, kantakse 24 suurt pärga leinalintidega vabariigi valitsuselt, Lauljate Liidult, Tallinna linnavalitsuselt, helikunsti sihtkapitali valitsuselt, Tallinna konservatooriumilt, akadeemiliselt helikunstnikkude saatsilt, kujutavate kunstnikkude keskühingult ja liidult, Tallinna Meestelauluseltsilt, Eestonia muusikaosakonnalt, Ü. E. N. Ü. Tallinna osakonnalt, Lauljate Liidu Tartu osakonnalt ja laulukoorigelt, M. Hermani lauluseltsilt, Tartu Meestelauluseltsilt, Helsingi meeskoorigelt „Laulun Miehet“, Tallinna, Tartu, Kuressaare, Pärnu ja Riia „Liedertafelitel“ ja lauluseltsidelt, Tallinna linna 1., 2. ja 3. saksa) tütarlaste gümnaasiumitelt ja saksa realkoolilt ning mitmelt teiselt organisatsioonilt ja asutuselt. Kirstu järele sammuvad kadunu lask väikese poja ja tütreaga, vend ja teised omaksed, vabariigi valitsuse esitajad, Lauljate liidu juhatus ja suur hulk teiste organisatsioonide esitajaid. Nende järele sammuvad korralikkudes ridades „Revaler Liedertafeli“ liikmed torukübarates ja leinapäelad käiste ümber, Tallinna Meestelauluseltsi liikmed kreemikates seltsi vormimütsides, mitme kooli õpilased ja lõpuks määratu hulk rahvast. Tänavad, kust leinarong läbi liikus, olid rahvaga sõna tõsises mõttes täis kiilutud, — 25—30 tuhat inimest oli seal julgesti. Kopli trammijaama juures peatub leinarong. Kirst asetatakse surnuvankrile ja matulised asuvad valmistellitud autodele, omnibussidele ja trammile ning hiiglapikk sõidukite rong jätkab teekonda kalmistu poole, kuhu jõutakse kell ¼7 õhtul. Vahepeal on T. M. S. ja „Liedertafeli“ liikmed asunud jälle spaleeridesse tee äärde kalmistu värvast kuni lahtise hauani, kuhu kannetakse lahkunu viimasele puhkusele. Veel lühike vaimulik talitus õp. Kapi ja Mühlени poolt, siis tuleb pikk rida järelhüüdeid kadunule kõigi nende asutuste, organisatsioonide ja laulukooride esitajatelt, kes olid saatnud pärjad lahkunu viimse koju kaunistamiseks. Kõigis järelhüüetes rõhutati üksmeelselt kadunu elutöö tähtsust ja teenete suurust ning toonitati tema kaotuse raskust meie muusikale. Vaimuliku talituse ja järelhüüete vahel laulsid T. M. S. ja „Liedertafeli“ meeskoorigid suuri hulga silmapilgu kohaseid koorilaule vanale maestrole viimaseks jumalagajätuks. Kurva talituse lõpul kell 8 õhtul uppus värske haud otse pärgadesse ja liiledesse. See pärgade rohkus, veel enam aga see haruldasekt suur ja soe osavõtt, mis meie seltskond üles näitas kadunu viimasele teekonnale saatmisel, on ilusaks tõenduseks, kui laialdase lugupidamise osaline oli kadunu terve rahva silmis. Ühtlasi on see aga ka kindlaks pandiks, et kadunu mälestus jääb kustumatuks püsima rahva meeles ja et tema elutöö jääb meil kallil pärandusena edasi elama põlvest põlve.

Hoorijuhid!

Levitage „Muusikalehte“ lauljate keskel, see aitab tõsta nende muusikakultuurilist tasapinda!

Saksa muusikast.

Viktor Krull.

„Kes varemalt on seisnud saksa muusikaga tihedas kontaktis ja mõned aastad temast kaugemal viibinud — olles mitmeis rahvusmuusika vooludes ja kes nüüd kas ametis igati vaevatud arvustajana“ — kuidas ütleb Dr. Aber (kelle ainetel käesolev artikkel kirjutatud) — „ehk isiklikust huvist ühest kontserdist ehk esietendusest teise rändab ja praegusaja muusika arengut jälgib — see tuleb enam ja enam veendumusele, et seisame keset muusikaliste eksperimentaega, et ühtlasest stiilist ja voolustki muusikas kõnet ei saa olla. Need mitmekesised voolud ja stiilid jagunevad mitmesse harudesse sattudes teele, millest keegi ei tea praegu öelda, kas viib see tee vabasse merre või kaob kuskil ummikusse.“

Saksa muusika areneb praegusel materiaalselt enam kindlustatud ajal igati lopsakamalt, kunstnikul on igapäevane leib kindlam kui inflatsioonipäivil ja meie teame, et tühi kõht ja külm tuba väga vähe sünnitavad inspiratsioone selle sakslase hinges, kellest ajakirjanduses üles seatakse küsimus, kas on inimene inimene või tehniline masin. Masinlikkust on tänases muusikas enam kui ohtralt.

Vähe on otsekohest anderikkust, peab oskama luua ka sensatsiooni ja film on kõigiti sensatsioonirikkam ja kino en clou — ei saa draamat ja ka ooperitki nüüd ilma kinota endale ettekujutada. Berliini riigiooperis — mis asub kogu oma tegevusega praegu vana ooperimaja ümberehituse ajal Kroll ooperis Vabariigi platsil — anti neil päivil esitendusena ooper „Royal Palace“, samad lauljad laval ja filmis ühtlasi.

Publiku vaimustuses oli küllaldaselt lahkuminevaid arvamisi — kuid Royal Palace'i edu oli sel päeval kolossaalne, tema väheldane ettekanne aga nüüd lubab küsida, kas on see edu ka püsiv.

Meie kaasaegsed heliloojad otsivad väljapääsu seesmiselt, olles truid omale pühale kunstile — tulevad aga, tahes ajaga sammuda — ajale vastu ja Wagneri järeltulijail ei jäänud muud üle, kui teadlikult loobuda Wagnerist — kui nad üldse tahtsid kuidagi maksvusele pääseda. Tagasiminekuks endisele ennevagneriaegsele suure ooperi vormile näis võimatu. Ei olnud elujõuline ei prantsuse suur ooper, ei ka itaalia ja prantsuse mänguoper peale Wagneri, ainult Verdi seisis itaalias kui Wagner Saksas üksildases kõrguses. Võis kord oletada, et Itaalia verism endale kisub võidupärja ja Mascagni, Leoncavallo ja Puccini Itaalias kui ka D'Albert Saksas viisid sellele veendumusele. Täna on meil teada, et verism — kui suur ka tema üksiku pealoomingu edu ei ole — kuulub ajalukku. Kuidagi ei tahaks sellega tõendada, et näiteks Puccini lavavõõraks jääb — vastuoksa — tema Turandot on igati ja kõikjal suuri eduga tiivustatud.

Imestustäratava osavusega on sellest otsimisest osa võtnud sakslane Richard Strauss — praegusaja helikunsti juht. Tema üleolev muusikaline potents võimaldas temale leida kõikjal ainet ooperite kui ka sümfooniatega jaoks; tema stilistiline meisterlikkus on üheväärne suures pateetilises muusikdraamas kui „Salomes“ ja „Elektras“, nii ka muusikalises komöödias „Rosenkavalier“ ja intermezzo. Tema leiab küllaldaselt jõudu Rokoko-ajajärgu draama jaoks kui see on „Bürger als Edelmann“ ja järgnes ohutult v. Hofmannsthalile ja lõi „Frau ohne Schatten'i“. Richard Strauss on mitmekesine ja ülihuvitav loomingu ja sealjuures produktiivne.

Kõneldes päämiselt ooperist — on Hans Pfitzneril omas loomingu suhtes palju enam konsequent — kahjuks ei ole temal R. Straussi õnnelikkus-

tegevat täiust. Tema ooperdraamad on kõik katsed alal hoida romantikat praegusaja karmis realismis. Üksikud ooperid aga, mis tema kinkinud saksa ooperlavale, on puhtrahvuslähked ja osutusid lavale vähe sobivaiks, et kindlustada neile kesvat edu. Tohiks kahelda, kas sarnaselt minevikku juhitud igatsus kui Pfitsneril meie ajale sobiv oleks. Peame aga üldsuses tunnustama teatud liikumist renessanci poole, muidugi teiseses mõttes, kuidas Pfitsner seda ihaldab. Tahetakse anda laulule tagasi tema endised õigused ooperis ja kaotada sarnast kontrasti, kuidas see Wagnerile omane. Wagneri suur orkester sumbutab laulu — Puccini kui hea laulutundja on selles suhtes üle Wagneri —, tema orkester on loodud suuremast inspiratsioonist laulu vastu.

Feruccio Busoni on see, kes oma operi „Faust“ eelsõnas üles seab nõudmise, et absoluut muusika vormid meieaja muusikasse jääks ja et sarnane nõudmine põhjustatud ei vaja erilist allakriipsutamist.

Kõigis ooperloominguis on tunda tugevat kontakti luule ja muusika vahel, Reznicek „Holofernes'es“, Ettinger „Judith's“ ja Clairgos, Berg „Vossekis“ ja teised on oma loomingu aluseks võtnud kirjanduslisi toodanguid, mille väärtus väljaspool kahtlust ja lavaline mõju niisugustena kindlustatud. Need kõik ei ole muusikalised teosed vana ooperi mõttes, vaid katsed näidendi mõju muusikaliste abinõudega süvendada määral, kuidas seda puhtsõnaline ettekanne vaevalt suudaks.

Ikka enam kasvavale poolehoiule pantomiimiliste ja melodraamatiliste etenduste vastu võlgname tänu sarnaste suurteoste ilmumisele, kui Richard Straussi, Rezniceki, Bela Bartoki balletid, ooperid, milles pantomiimilised ja puhtooperlikud elemendid on katsutud ühendada, peab juba enesest tunnustama praegusaja lavateoseks. Ja Kurt Weill'i „Protagonist“ on sarnasena Dresdeni esietendusel väga sügava mulje jätnud kuulajaskonnas kui ka muusika teravas arvustuses.

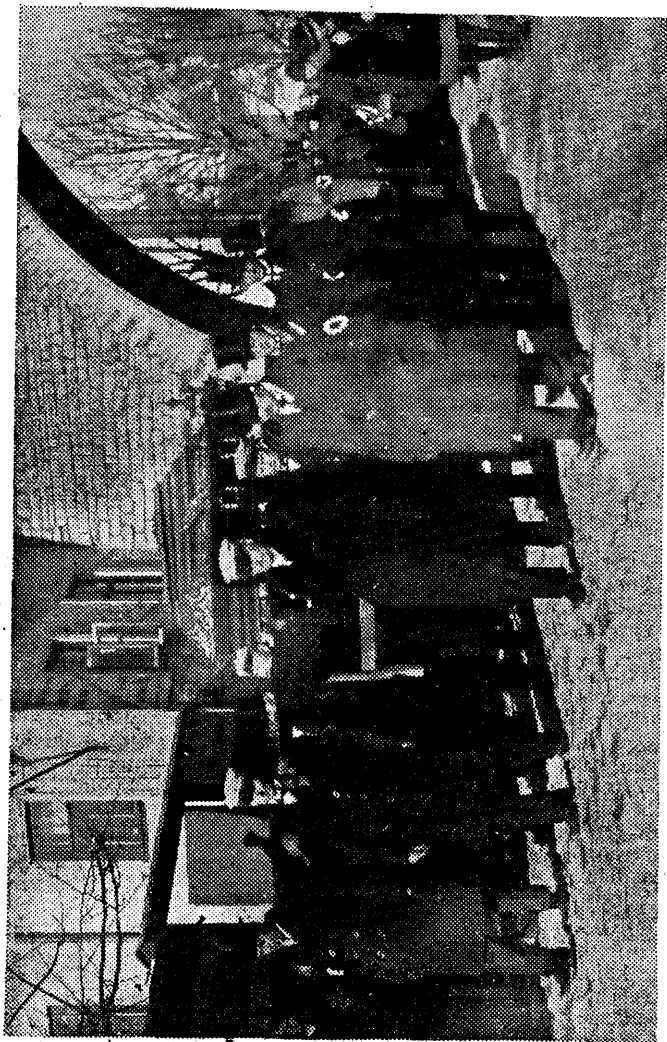
Võib mitmesugusel arvamisel olla selle üle, kas kunagi õnnestub meieaja tempot tõelikult ooperipartituri panna suhtes, kuidas seda on katsunud Krenek omas „Sprung über den Schatten“. Kreneki uusim teos „Jonny spielt auf“ tähendab aga selles suunas tõsist ja otsustavat sammu. Siin jazz-band, kino ja kõik meieaja „suursaavutused“ õnnelikult ühendatud vanas ehituses, mida nimetatakse ooperiks. Sarnastele loominguetele vast ei sobigi enam nimetus ooper.

Tugevasti on tunda saksa muusikas rahvusliikude koolide mõju ja ajast, kui näiteks „Boris Godunov'iga“ Mussorgski ja Rimski-Korssakov oma rahvusliste lavateostega üle vene piiri tuttavaks saanud — on sakslase kõrv väga vastuvõtlikuks muutunud ka võõramaa muusikale ja lõppude lõpuks oleneb ju teose edu tema meloodia jõust ja rütmi intensiivsusest ja eriti selles suunas annavad teiste rahvuste ooperid tõsist sügavust tänasele ooperisõbrale.

Rahvusliikudest mõjudest on vene oma Saksas praegu kõige tugevam: mitte ainult ooperis, vaid kogu kunstis: maalil, skulptuuris, filmiski ja operettis. Kalmani „T sirkusprintsess“ on meie kodumaa lavale sellest voolust esimese pääsukesena tulnud — kindlasti järgneb sellele peatselt „Tsarevitsh“ j. t. Jazz-bandi muusika tema paremas osas on kahtlemata rajatud vene viisidele ja kabareede orkester koosneb nüüd balalajkadest, harmoonikast. Doni kasakate koori edu on üle ilma enneolematu suursündmus ja vaimustuse laine kannab neid rõõmsaid laulumehi ühest suurlinnast teise. Suured spordipaleed on nende kontsertide jaoks väikesed ja ruumid, kuhu mahuvad 15 tuhat kuulajat, on alati nende kontsertel väljamüüdnud.

N. n. modernistid domineerivad kontsertkavadel, publik hakkab nendega harjuma. Mõne aasta eest põlgutusega vastuvõetud Stravinsky, keda

vast meie arvustuski materdada püüdis, Prokofjev on saksa rahvale omaks saanud — vist on leidnud nemad selle tooni, mis liikuma paneb rahva meeli. Need kaks komponisti on kõigiti vastuvõetavad — mida

**Konstantin Tüürpu viimasel teekonnal. Matuserongis. Kloostri tänaval.
Kirstu kannavad Tallinna Meestelaulu Seltsi liikmed.**

aga sakslased omast Schönbergist igati ei saa öelda. Stravinski öeldakse on nimelt geniaalne ja Prokofjevi „Armastus kolme apelsini vastu“ on meisterteos.

Tallinna muusikaelu kevadkuudel.

Meie muusikaelu kujunes lõppeva hooaja kevadkuudel haruldaselt elavaks. Eriti suurt elavust ilmutas see Tallinnas, kus märtsikuul, näiteks, oli tervelt viis suuremat kontserti ühel pühapäeval, nii et päris võimata oli kõiki jälgida. Peale mitmesuguste soolokontsertide kuhjus märtsi lõpu ja aprilli alguse peale suur hulk koorikontserte. Kõik meie nimekamad koorid olid oma pärastjõuluse tööga enam-vähem üheks ajaks lõpule jõudnud, — ja sellest siis see kokkukuhjumine. Kontsertide rõhkuse tõttu ei jätkunud igale poole publikut, nii et mõnelgi kooril tuli laulda pooltühjale saalile.

Koorikontsertide seeriat alustas Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoor rahvalaulude õhtuga. Koori alaline juhataja hra Päts oli mõni nädal enne kontserti raskesti haigeks jäänud, mis pärast kontserti juhatas asetäitjana hra Vettik. Koor ilmutas ettekannetes head intonatsiooni ja kindlust, mis tõestab, et on hoolega tõotatud, kuid kaldu üleliigsele jõupillamisele.

Estoonia Muusika Osakonna segakoor esines palvepäeval Kaarli kirikus päevakohase vaimuliku eeskavaga. Eeskavas olid osalt klassikalised, osalt Eesti algupärased vaimulikud helitööd.

20. märtsil oli „Estoonia“ kontsertsaalis Rahvaülikoolide seltsi segakoori kontsert hra T. Vettiku juhatusel. Eesti, Soome, Läti, Rootsi ja Norra helitöödest koosneva eeskava sooritas koor hoolsa täpsusega ja kindlusega ja sai hea menu osaliseks.

Kolm päeva hiljem, s. o. 23. märtsil oli samas saalis Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Tallinna Osakonna segakoori kontsert. A. Kasemetsa juhatusel lühikese ajaga hea nime omandanud koor ilmutas ka sellel korral kõiki neid soove täiel määral, millel ta kiire tõus põhjeneb. Eeskavas olid Eesti heliloojate tööd.

1. aprillil korraldas „Estoonia“ kontsertsaalis vaimuliku kontserdi A. Sokoli nimeline vene koor A. Prohorovi juhatusel. Eeskava koosnes vene kirikulauludest, mille esiletoomisel koor ilmutas tunduvalt ühekiilgust ja venivust tempodes.

Pühapäeval, 3. aprillil oli tervelt viis kontserti. Peale Beethoveni 9. sümfoonia kordamise „Estoonias“ oli neist tähtsam J. Haydni oratooriumi „Loomine“ ettekanne Jaani kirikus noore dirigendi E. Võrgu juhatusel.

Selle suurteose juhatamine oli nimetatud noorele juhatajale nii õelda esimene tuleproov ja peab otsekoheselt tunnistama, et ta pidas selle koguni hästi välja, mis võib olla talle heaks ergutuseks edasipüüdmisel. Kooriosa oli kindlalt kätteõpetatud, mis kergendas tunduvalt üldise ansambli üle valitsemist. Ka solistid — pr. Masing, hra Viitol ja hra Kubu — viisid oma osad ilmekalt ja kindlalt läbi, kuigi esimese solisti hääles oli märgata tunduvalt halvenemist võrreldes endisega.

Samal pühapäeval oli Oleviste kirikus Vene ühendatud kirikukoorige kontsert hra J. Stepanovi juhatusel ja mitme solisti kaastegevusel, mis jättis üldiselt õige hea mulje. Sama kontserdi kordamine oli 10. aprillil sealsamas.

Külalisena käis Tallinnas kontserti andmas 6. aprillil Akadeemiline meeskoor Tartust. Koori juhataja hra L. Neuman on kooriga töötanud suure järjekindlusega ja asjatundlikkusega, mis ei ole jäänud mõjuta koori võimetele. Eeskava koosnes osalt klassikute, osalt Eesti heliloojate lauludest, mis kõik leidsid väga hästi läbimõeldud ja viimistletud tõlgitsemise.

10. aprillil andis oma esimese vaimuliku kontserdi Tallinna Mees-telaulu Seltsi meeskoor Kaarli kirikus, tõendades mitmekesise eeskava ilmeka esiletoomisega, et ta on alalhoidnud vana maestro Türrpu poolt rajatud hea koori kultuuri.

Suurel neljapäeval, 14. aprillil korraldas l.-s. „Ilo“ segakoor Kaarli kiriku traditsioonilise kannatusnädala kontserdi, kus kandis ette G. Rossini „Stabat Mater“.

Suurel reedel, 15. aprillil oli Kaarli kirikus organisti J. Jürgensoni kantaadi „Pärast öhtusöömaaga“ esmakordne ettekanne autori enda juhatusel. Nagu ühekordse kuulamise järele võis otsustada, on selles Jürgensoni esimeses suuremas helitöös mõnedki ilusad mõtted ja õnnestunud kohad, kuid tervikuna jättis teos ebakindla ja stiilis mitte küllalt väljapeetud mulje. Ka tundus muusika iseloom osalt ka instrumentatsioon paiguti sõnade tõsise sisuga võrreldes liig ilmalikuna ja kergena. Osalt vähendas helitöö mõju ka selle võrdlemisi nõrk ettekanne, eriti mis puutub koori osasse. Viimane oli õige ilmetu ja jõuvaene, ning lasi end tihti orkestrist ja orelist kinni matta, kuna solistid pr. Helmat-Lemba, hra Arder ja hra Ots viisid oma osad meeleolukalt läbi, olgugi et need pole just kõige tänulikult kirjutatud.

Teistest kontsertidest nimetatud kuudel tuleks kõigepealt nimetada Beethoveni 9. sümfoonia kohakordist ettekannet „Estonia“ suurendatud sümfoonia orkestri poolt selle helilooja 100-a. surmapäeva mälestamise puhul. See meie oludes otse erakordne sündmus oli mõlemil korral tungil saalitäie rahvast kokku tõmmanud. Pole ju meil tänava sümfoonia kontserte sugugi olnud.

J. Aavik viis oma raske ülesande üldiselt hästi läbi, juhtides rasket ansambli, milles E. M. O. segakoor esitas ennast väga tublilt, kindlalt ja korralikult.

Kui siia juure lisada andeka pianisti Vanda Saarmanni ja paljutöotava orelimängija Lydia Terkmani kontserdid, mis möödusid pea täiesti tühjade saalide ees, mitmed vähemad kirikukontserdid, Tallinna konservatooriumi 3 õpilasõhtu, siis veel terve rida ooperiettekandeid „Estonia“ teatris, nende hulgas mitmed külalistega (Kusnetsova, Posemkovskaja, Angelo Dessi, Kopli-Vigand, Vissman), siis saame pildi väga elavast muusikalisest tegevusest viimasel ajal, mis näitab, et meil pakutava head muusikat õige palju, olgugi, et selle pakutava tarvitajate ring järjekindlalt väheneb.

Beethoveni 100-a. surmapäeva mälestamine

Beethoveni 100-a. surmapäeva, mis oli 26. märtsil s. a., mälestas terve kultuuriline maailm pidulikkude kontsertidega Beethoveni helitöödest ja loengutega tema elust. Eriti suurejooneliselt tegi seda Viini linn, kus Beethoven suurema osa oma elust mööda saatis.

Ka meil Eestis märgiti seda päeva terve rea pidulikkude kontsertidega ja loengutega mitte üksi pealinnas, vaid ka provintsis. Tallinnas tegi sellega algul Eesti akadeemiline helikunstnikkude selts 13. märtsil, korraldades kammermuusika õhtu. Sellele järgnes „Missa Solemnise ettekanne“ ühendatud Saksa laulukooride poolt ja lõpuks „Estonia“ sümfoonia orkestri kontsert, kus muuseas ette kanti ka kuulus „üheksas“ sümfoonia. Poeglaste reaal- ja tütarlaste kommertskooli õpilastele korraldas hra A. Kasemets loengud Beethovenist vastavate ettekannetega õpilaste poolt. Ka mitmes teises koolis olid samasugused loengud.

Tartus korraldati mälestusõhtu „Vanemuises“, kus esinesid Tartu seminari segakoor hra J. Kärdi juhatusel, Tartu meestelaulu seltsi meeskoor A. Karafini juhatusel, Miina Hermanni segakoor ja „Vanemuise“ orkester hr-de Andreae ja Simmi juhatusel. Orkester kandis ette viienda sümfoonia ja avamängu „Coriolan“. Algul kavatseti küll „üheksandat“ ette kanda, kuid ei jõutud sellega valmis.

Valgas korraldas mälestusõhtu Valga muusikakool „Säde“ saalis. Seal kanti ette peale teiste helitööde 1. sümfoonia. Juhatas hra O. Eomois.

Konstantin Türrpu hauaküngas Kopli surnuaial.

Rakveres oli mälestusõhtu korraldajaks õpetajate seminar muusikaõpetaja E. Mesiäisega eesotsas. Ette kanti hulk Beethoveni helitööd seminari segakoori, orkestri ja kvarteti poolt, peale selle soolod klaveril ja viiulil.

Ka mitmes teises kohas korraldati vähemaid õhtuid suure helimeistri mälestuseks.

IX üldlaulupidu.

9. üldlaulupeo eelproovid täies hoos.

9. üldlaulupeo eelproovid, mida sõidavad juhatama laulupeo üldjuhid A. Kasemets, J. Aavik ja L. Neuman, on juba mõnda aega kibedasti käimas. Esimene eelproov oli 27. märtsil Rakveres. Vaatamata halbadele teedele, oli enamik nimetatud ringkonda kuuluvatest kooridest kaunis täielikus koosseisus eelproovile ilmunud. Töötati hr-de A. Kasemetsa ja E. Rosenbergi juhatusel väikese lõunavaheajaga kella 10—5-ni ja võeti läbi 18 laulu üld- ja Virumaa laulupidude eeskavast. Samal päeval pidi olema ka eelproov Elvas hra Neumani juhatusel, kuid see jäi vähese osavõtu pärast pidamata.

3. aprillil olid eelproovid Jõhvis ja Viljandis (juh. J. Saar), milledest eriti esimene on hästi korda läinud.

10. aprillil olid eelproovid Türil ja Valgas (juh. L. Neuman), mille kordamineku kohta on saanud samuti head teated.

24. aprillil olid eelproovid Tartus (juh. A. Kasemets), Hallistes (juh. J. Aavik) ja Saadjärvel (juh. L. Neuman). Kuna laupäeval, öösel vastu pühapäeva ja isegi pühapäeva hommikul tugevat vihma sadas, oli puudujate protsent neil harjutustel kaunis suur (40—50%), kuid kokkutulnud lauljad töötasid seda suurema innuga ja hooga.

1. mail olid eelproovid Pülistveres (juh. J. Aavik) ja Võrus (juh. L. Neuman), milledele ilusa ilma ja tubliste paranenud teede tõttu kõik koorid pea täies koosseisus olid ilmunud. Samal päeval pidi olema eelproov ka Väike-Maarja ringkonna kooridele, kuid ümbruskonnas laiali lagunenud sarlakitaudi pärast keelas ringkonna arst eelproovi pidamise ära, mispärast see tuli teadmata aja peale edasi lükata.

Seni peetud eelproovidel saadud muljede põhjal tõendavad kõik üldjuhid üksmeelselt, et kõik koorid teevad suure hoole ja armastusega laulude õppimise kallal tööd ja kõikjal valitseb kindel usk, et laulud hästi kätte õpitakse.

Üldlaulupeo pasunakooride eekavast.

Teatavasti kuulutas helikunsti sihtkapitali valitsus kokkuleppel Lauljate Liiduga võistluse pasunakoori algupäraste helitööde peale välja. Võistluse tähtajaks sissesaadetud helitöödest valis sihtkapitali hindamiskomisjon 7 paremat helitööd välja ja otsustas need omandada üldsummas 120.000 mk. eest. Komisjoni poolt väljavalitud helitööd on järgmised: J. Aavik — „Marss Eesti rahvuslistest viisidest“, A. Kapp — „Langenute mälestuseks“, A. Kirikal — „Pidulik marss“, E. d. Tam m — „Avamäng“ (improvisatsioon laulust „Tule koju“), A. Vedro — „Rhapsoodia Eesti tantsuviisidest“, A. Virkhaus — „Pulmavalss“ ja M. Hermann — „Marss Eesti rahvaviiside ainetel“.

Nimetatud helitööde hulgast seatakse kokku laulupeo pasunakooride eeskava.

Tänavused laulupeod ja -päevad.

Sakalamaa 4-dale laulupeole,

mis 3. juunil Viljandis ära peetakse, on seni registreeritud 50 laulukoori 2001 lauljaga, neist väljastpoolt Viljandimaad 19 koori 802 lauljaga. Laulupeo juhiks on J. Aavik ja E. Tigane.

Pasunakoore on seni registreeritud 13, kokku 213 mängijaga.

Sakalamaa laulupeo kava

on lõpuliikult kokku seatud järgmiselt: Laupäeval, 2. juunil on öösel vabaõhu-etendus laululaval. Pühapäeval, 3. juunil mängivad kl. 6 hommikul pitsimaja ja Pauluse kiriku tornides orkestrid. Samal ajal algab üldkooride peaproov laulupeoplatsil. Päeval on Pauluse kirikus oratooriumi „Loomine“ ettekandmine. Kell 4 p. l. rongikäik läbi linna laulupeoplatsile, kus algab üldkooride ühine kontsert.

Virumaa laulupidu on 3. juulil

Lauljate liidu Virumaa osakonna poolt korraldatav Virumaa laulupidu on laulu- ja muusikakooride poolt elavat vastukaja leidnud ja pidu eeltööd lähevad paremas hoos. Laulupeost osavõtjatena on üles annud 75 segakoori 2455 lauljaga, 5 meestekoori 135 lauljaga ja 17 pasunakoori 285 mängijaga, kokku 97 koori 2875 tegelasega. Eelproovide tegemiseks on maakond viide ringkonda jaotatud. Rakveres 27. märtsil peetud eelproov, millest koor üle 300 lauljaga laulupeo üldkoori juhatajate A. Kasemetsa ja E. Rosenbergi juhatusel osa võttis, läks täiesti rahuldavalt korda, sest koorid on tõsiselt tööd teinud, nii et laulupeolt sellel alal paremaid tagajärgi loota võib. Kooride jaoks, mis asuvad eelproovide tegemise keskkohadest kaugel, on instrueerijad ametisse kutsutud, et pidu kunstilise külje eest tõsiselt hoolitsetud oleks.

Pidu ise algaks 2. juuli õhtul kell 6 kõigi kooride prooviga, õhtul vabaõhu-etendus. 3. juuli homm. vara pasunakooride mäng Vallimäel ja kirikutornides, kell 7 homm. kooride peaproov, kell 12 l. kirikus vaimulik kontsert kooride ja solistide poolt, kell 3 rongikäik piduplatsile, rahvaeda, kus laulupidu algab.

Laulupäev Võrus.

Võru muusika ja lauluseltsi „Kandle“ ettevõttel korraldatakse ka tänava suvel Võrus kohalik laulupäev. Laulupäeva eeskavas 9. üldlaulupeo laulud.

Nissi laulupäev

on 29. juuni peale kindlaks määratud.

Laulupäev Tapal.

Tapa seltskondliikude organisatsioonide ühisel ettevõttel korraldatakse 10. juulil Tapa linnakssaamise esimese aastapäeva puhul esimene Tapa laulupäev, mille puhas ülejääk läheb poolleioleva seltsimaja ehitustööde lõpuleviimiseks. Laulupäeva eeskavas on pea erandita 9. üldlaulupeo laulud. Peale üldkooride esinevad ka ühendatud pasunakoorigi.

Keila kihelkonna laulupäev

on jaanipäeval, 24. juunil Keila alevis. Laulupäevale on seni ülesannud 12 laulukoori ligi 500 lauljaga, seal hulgas kolm koori Tallinnast.

Kodumaa

Kroonika.

K. Tüürpu mälestamine Tartus.

K. Tüürpu surm sai teatavaks Tartu muusikalistes ringkondades pühade laupäeval umbes kell 3 p. l. Sama päeva õhtul Pauluse kirikus korraldatud Miina Hermani lauluseltsi kontserdil teatati kurvast sündmusest kõigile kuulajatele ja austati kadunu mälestust püstiseisemisega, mille kestel mängiti oreil Griegi „Ase surma“. Pärast kontserti helistati sama lauluseltsi kor-

raldusel kõigis Tartu eesti kirikutes leinakellasid. Lihavõtte esimese püha jumalateenistustel tehti lahkunu eest hingepalvet või kohaliku nimetuse järelle „henge-pärimist“. Tartu Pauluse kirikus tegi seda õpetaja Habicht, kuna laulukoor kandis ette ühe Tüرنpu komponeeritud vaimuliku laulu.

Leinakellad K. Tüرنpu mälestuseks.

K. Tüرنpu matusepäeval reedel, 22. aprillil helistati Lauljate Liidu korraldusel kõigis Tallinna kirikutes lahkunu mälestuseks leinakellasid.

Kaastundeavaldused K. Tüرنpu surma puhul.

Kohe kui K. Tüرنpu surm pühade laupäeval laiemalt teatavaks sai, hakkas kadunu lesele saabuma kaastundeavaldusi küll isiklikult, küll telegraafi ja postiteel. Isiklikult käisid lesele kaastunnet avaldamas Eesti Lauljate Liidu, Tallinna Meestelaulu Seltsi, Revaler Liedertafeli, Nikolai Gesangvereini juhatused, Läti saadik Seskis abikaasaga ja paljud teised isikud ning organisatsioonide esitajad. Telegraafiga edasiantud kaastundeavalduste hulgas oli ka rohkesti telegramme välismaadest — Soomest, Rootsist, Lätist, Saksamaalt ja mujalt. Ka Lauljate Liidule on tulnud rohkesti kaastundetelegramme Liidu esimehe surma puhul.

Kaastunde telegrammid Lauljate Liidule.

Eesti Lauljate Liidu esimehe Konstantin Tüرنpu surma puhul saabusid Lauljate Liidule kaastundetelegrammid: A. Lätelt, L. Neumannilt, Narva Meestelaulu Seltsilt ja Muusikakoolilt, Juuru Hariduseltsilt ja Koorküla segakoorilt.

Kadunud Lauljate Liidu esimehe abikaasa tänuavaldus.

Konstantin Tüرنpu leselt saabus Lauljate Liidule järgmine kiri:

Eesti Lauljate Liidu juhatusele.

On raske leida sõnu, et tänada Teid ja Teie läbi kogu lauljat rahvast selle soojuse, armastuse ja helduse eest, mida Teie olete üles näidanud minu valus. Kui midagi võib kergendada minu kaotust, siis esimeses järjes see tundmus, et Teie poolt leian sügavat arusaamist minu ja laulja rahva kaotuse suurusest. Tänu, tänu ja veel kord tänu!

Tallinn, 27. apr. 1927.

Suurima lugupidamisega

Else Tüرنpu.

Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali valitsuse koosolek.

Sihtkapitali valitsuse koosolekut peeti pühapäeval, 1. mail konservatooriumis. Koosolekul kinnitati möödunud aasta aruanne seati kokku eelarve 4.481.000 marga suuruses, mis esitatakse nõukogule kinnitamiseks.

Sihtkapitali uude juhatusse valiti: esimeheks prof. J. Tamm, abiks J. Aavik, sekretäriks A. Kasemets, kassahoidjaks prof. A. Lemba.

Sihtkapitali esitajaiks kultuurkapitali nõukogusse J. Tamm ja J. Aavik. Nende kandidaatideks A. Kasemets ja A. Kapp. Kultuurkapitali nõukogu koosolek on 5. mail.

Kümme uut helitööd.

Helikunsti sihtkapitali valitsus otsustas omandada kümme suuremat Eesti heliloojate teost, kogusummas 400.000 mk. eest.

Tallinna konservatoorium hakkab omale korralikku maja ehitama.

Tallinna konservatoorium asub praegu äärmiselt armetutes ruumides, mis mitmeti takistab õppetöö edukat käiku. Uue ajakohase maja ehitamine on seega kisendavaks vajaduseks, mida aga seni pole saadud rahapuudusel

teostada. Nüüd aga näib asi paigast nihkuma hakkavat. Nimelt on juba projektide valmistamisele asutud, mis on antud Eesti arhitektide ühingu kätte, ja võistleva kutsutakse Eesti, Soome ja Läti arhitektid. Võistluse lõputähtaeg on sügisel, nii et ehitusega loodetakse algust teha juba eeltoleval talvel. Auhindasid on kolm, ä 65.000, 50.000 ja 35.000 marka. Ehitatavasse hoonesse tuleb ka suurem saal kontsertide korraldamiseks.

Konservatooriumi õpetajad ei saa pensioni.

Talliina konservatoorium pööris hiljuti haridusministeeriumi poole palvega, et ka konservatooriumi õpetajatele võimaldataks pensioni saamist. Selle peale tuli aga eitav vastus.

„Estoonia“ ümberehitus lõpukorral.

Kahe uue korra pealeehitamine „Estoonia“ keskmisele osale hakkab lõpule jõudma. Praegu kaetakse juba katust roheliste kividega ja tehakse sisemisi töid.

Akadeemiline meeskoor

Tartust teeb oma teise kevadise ringreisil mai lõpul, andes vaimulikke ja ilmalikke kontserte Võrus, Valgas, Viljandis ja Paides. Solistideks on kirikukontsertes Mart Saar (orel) ja ilmalikketes kontsertes Paula Puusepp-Neuman (sopran).

Peale ilmalikkude kontsertide on IX üldlaulupeost osavõtjaille koorijuhitule ja meeslauljatele (ka segakooridest) laulupeo meeskooride seletamine akadeemilise meeskoori ettekannete abil, kuna koori juhiks on üldlaulupeo üldjuht L. Neuman. Sellepärast palutakse kontserte kuulama tulnud 9. üldlaulupeo meeslauljaid peale kontserdi lõppu kontserdi ruumi jääda, et laulupeo meeskooride ettekannet ja vastavaid seletusi ära kuulata.

Mart Saare koorilaulud Ungari keeles.

Ungari muusika ajakirjas „Apollo“ ilmusid Ungari sõnadega järgmised Mart Saare laulud: „Lauluke“, „Tipa-tapa hällilaul“, „Tihase mäng“ ja „Hiir hüppas“. Äratrükitud lauludele on märkus juure lisatud, et nad on võetud Tartu akadeemilise meeskoori kavast, kes läinud suvel Ungaris kontserteeris ja et laulude Ungari keelde tõlkijaks on Márton Lovász.

Budapesti ülikooli meeskoor on hiljuti juba kaks nimetatud lauludest omal viimasel kontserdil ettekannud, kus eesti helitöödel väga suur menu olnud.

Meriväe orkester likvideeritud.

Koosseisude koondamise tagajärjel likvideeriti meriväe orkester, mis oli parimaid meie sõjaväe orkestreid ja peale kodumaa saavutanud hea lugupidamise ka Soomes ja Rootsis. Orkestri juhiks oli R. Kull.

Suvemuusika Kadriorus.

Suvi kontsertidel Kadriorus hakkab tänavu mängima kaitseliidu orkester. Linnavalitsus määras selleks omalt poolt 200.000 marka tänavraudtee summadest.

Tartu saab suvemuusika.

Orkestrantide ühing korraldab ka tänavu suvel „Vanemuise“ aias suvekontserte. Juhatama hakkab J. Simm.

Kaitseväelased paraadil hünni laulma.

Sõjaminister on väeosadele soovitanud, et tulevikus paraadist osavõtjad kaitseväelased hünni kaasa laulaksid.

Rootsi koor tuleb meie 9. üldlaulupeole.

Kuulus Rootsi koor „Sängsällskapet De Svenske“ Stokholmist on avaldanud soovi kaasa laulda tuleva-aastasel 9. üldlaulupeol meeskoori laule.

Krakovi akadeemiline meeskoor tuleb Tallinna.

Eeltuleval sügisel kavatseb Krakovi meeskoor teostada pikema kontsertereisi Balti riikidesse, külastades sel puhul ka Tartut ja Tallinnat. Kooris olla umbes 30 lauljat.

A. Glasunov tuleb sügisel Eestisse.

Eeltuleval sügisel kavatseb prof. A. Glasunov Eestisse tulla ja Tallinnas mõnd sümfoonia kontserti juhatada, muidugi kui meie seks ajaks sümfoonia orkestri saame.

Uus laulukoor Nõmmel.

Nõmme kodanikkude ühingul on teoksil suurema segakoori asutamine, millega on lubanud ka ühineda „Ühenduse“ segakoos.

Laulukoor Järva-Jaanis.

Hiljuti pandi Järva-Jaani haridusseltsi poolt alus Järva-Jaani segakoorile. Koori on koondunud üle 40 laulja. Koorijuhiks on Järva-Jaani algkooli juhataja A. Spirke. Praegu on käsil IX üldlaulupeo laulude õppimine, millest osa võtta kavatsetakse.

Viljandi kaitsemaleva asutas orkestri.

Viljandi kaitsemaleva asutas omale hiljuti ligi 20-mehelise orkestri, mida juhatab „Ugala“ muusikajuht hra Tõnisson.

Dr. K. A. Hermani nimeline rahvamaja Põltsamaale.

Põltsamaa seltskonnategelastest moodustati dr. K. A. Hermani mälestuse jäädvustamise komitee, kelle algatusel tahetakse Põltsamaale ehitada dr. K. A. Hermani nimeline rahvamaja. Ehitusele loodetakse toetust kultuurkapitalist.

Lauluseltsile toetust kultuurkapitalist.

Vabariigi valitsus määras tema käsutada olevaist kultuurkapitali summadest Vastseliina laulu- ja mänguseltsile seltsimaja ehitamiseks toetust 40.000 marka.

Laulu- ja muusikaõpetajate kutseksamid.

Keskkooli laulu- ja muusikaõpetajate 1927. a. kevadise sessiooni kutseksamid peetakse 10.—15. maini s. a. Tallinna konservatooriumis.

Oleviste kirikuse uus orel.

Tallinna Oleviste kogudus tellis juba 1913. a. omale Saksamaalt, kuulsa Valckeri orelitehaselt uue, suurepärase orel, mis pidi järgmisel 1914. a. valmis saama ja ülesseatama. Enne aga, kui Tallinna poole teele saadetud orel osad olid üle Saksamaa piiri jõudnud, puhkes ilmasõda lahti ja — Oleviste kirik jäi orelist ilma. Kuna ka vana orel oli varem juba maha lõhutud ja osalt Saksamaale saadetud, siis jäi kirik hoopis ilma mänguriistata. Hädaabinõuna võeti tarvitusele väike kooliorel, millega aeti läbi 12 aastat. Alles möödunud 1926. a. sai vahepeal kehvaks jäänud väike kogudus uue oreli küsimust uuesti elustama hakata, ja sedapuhku sedavõrd tagajärjerikkalt, et uuest orelist, milles on ettenähtud 76 iseseisvat helisevat registrit, said möödunud jõulupühadeks valmis 33 registrit. Uue orelit täielikult valmistaamisel, mida aga esialgu takistab koguduse kehvus, saab sellest suurim orel Tallinnas, mis Oleviste kiriku haruldaselt hea akkustika juures lubab eelistada suurt mõjurikkust.

Väljamaa

Moskva konservatooriumi 60-a. juubel.

Tänavu täitus Moskva konservatooriumi asutamisest 60 aastat. Sel puhul korraldati Moskvast juubelpidustused, mis vältasid kolm päeva. Pidustused algasid 15. märtsil juubeliaktusega konservatooriumi suures saalis, kus peale ametliku osa kanti ette suur hulk tervitusi. Pidustustest võtsid osa Tallinna konservatooriumi esitajana prof. J. Tamm ja prof. P. Ramul, kes annetasid juubilarile auaadressi. Seal juures pidas prof. Tamm eestikeelse tervituskõne, mis venekeelde tõlgiti. Pidustuste teisel ja kolmandal päeval olid juubelikontserdid.

Suur muusika-pidu ja -näitus Frankfurtis.

Eesti sai kutse osa võtta suurest muusikapeost ja -näitusest, mis korraldatakse käesoleval suvel, 11. juunist kuni 28. augustini Beethoveni 100-aastase surmapäeva mälestuseks Frankfurtis, Rheini ääres. Näitusest võtavad osa üle 20 riigi. On ette nähtud muusikaajaloo, etnograafia, pedagoogika osakonnad; samuti muusikariistade osakond. Näituse korraldajad tahavad anda rahvusvahelisest rahva laulust ja muusikaelust laiaulatusliku ülevaate.

Välisministeerium informeeris ülaltoodud muusikanäitusest ja Saksa konsulite kaudu saadud kutsesest haridusministeeriumi, konservatooriumi ja lauljate liitu. Kas ja kuidas osavõtt mainitud näitusest korraldatakse, see ei ole veel selgunud.

Rootsi koori turnee Ameerikasse.

Kuulus Rootsi meeskoor „Sängsällskapet De Svenske“ Stokholmist, kes 1923. a. külastas Tallinat, sõidab 20. mail P.-A. Ühisriikidesse kontsertreisile, mis kestab 23. juulini ja ulatab New-Yorgist San-Franziskoni. Nimetatud koor on korraldanud varem mitu pikemat edurikast kontsertreisi Euroopa riikidesse. Koori juhatab E. Carelius.

Norra lauljate liidu meeskoor

korraldab pikema kontsertreisi Skandinaavia riikides ja külastab sel puhul arvatavasti ka Helsingit.

Saksa orkestrijuhi Wilhelm Furtwängleri

kontsertide ja suure edu puhul Ameerikas tähendab „Berl. Tagebl.“ kaastööline, keda Furtwängler jutule võtnud, et Furtwängler oma kontsertidega mõjuvalt Saksamaa ja Ameerika vahel sõprusidemeid loob, kui kõige osavamad diplomaadid üheskoos seda jõuaksid.

Felix Weingartner.

üks praegusaja paremaid dirigentidest juhatab praegu Viinis oma viimaseid kontserte ja ooperi ettekandeid, nende hulgas ka Beethoveni 9-dat sümfooniat, et selle järele oma uuele kohale asuda Baseli konservatooriumi juhatajaks. Nii peab Viin järele ühe suure muusikamehe kaotama peale selle, kui hiljuti sealt lahkus Richard Strauss.

Mathia Battistini,

1857. a. sündinud kuulus baritonilaulja, andis 28. aprillil Berliini filharmoonias oma kontserdi. Battistinist ilmus Muusikalehes hiljuti pikem kirjutus.

Glasunov Peterburi nõukogu liige.

Viimastel nõukogude valimistel valiti Glasunov konservatooriumi esitajana Peterburi nõukogu liikmeks.

Muusikute biograaf La Mara surnud.

Kuulsate heliloojate elulugude uurija ja kirjutaja La Mara suri Leipzigi lähedal mõisas 89 aasta vanuses.

Chopini helitööde ettekandmise võistlus Varssavis.

23. skp. korraldatakse Varssavis rahvusvaheline pianistide võistlus Chopini helitööde ettekandmises. Võistluste korraldajaks on Chopini nimeline kõrgem muusikakool ja võistluste eestkostjaks Poola vabariigi president.

Seda ja teist.

Eeskujulik koor.

Laulja (sõbrannale): „Liisi, tule nimelt meie koori laulma. Meil on seal väga huvitav. Igal lauluharjutusel tantsime kella 11-ni ja siis läheme poistega koos koju.“

— „Noh, aga millal te siis laulate?“

— „Laulame? — Kojumannes!“

Preludium.

Konservatooriumi professor küsib eksamil õpilaselt: „Õelge mulle, preili, mis on preludium?“

— „Preludium... preludium... — preludium on see, mis mängitakse enne kui mängima hakatakse“, vastab see kogeledes.

Koloratuurid.

Mees (kolõratuur-laulja kontserdil): „Sellel lauljannal on tõesti suurepärase koloratuur.“

Naine (vihaselt): „Mis sa ta koloratuuridest vahid, parem kuula kui ilusti ta laulab.“

Trumpas üle.

— „Meie orkestris on timpanimängija, kes kõnet nii loomulikult järel aimab, et einelauas läheb selle mõjul piim hapuks.“

— „See ei ole veel midagi. Aga meil kontsertreeris üks pianist, kes mängis Henselti „Kõnet“ nii hästi, et selle mõjul langes baromeeter tervelt 35 punkti.“

Viimane soov.

Kohtunik (surmamõistetule): „On teil veel mõni soov südamel, siis avaldage see julgesti, ja see saab täidetud.“

Surmamõistetu: „On küll, härra kohtunik. Enne kui mind hukatakse, tahaks ma õppida klaverit mängima nii, kui seda tegi kuulus Rubinstein.“

XI üldlaulupeost osavõtjad laulukoovid.

(Järg.)

A. Segakoovid:

257) Riia Eesti hariduse ja abiandmise seltsi skg. 49 lauljaga, Läti-maalt; juh. õpet. H. Rull. 258) Kõo haridusseltsi skg. 40 lauljaga, Viljandimaalt; juh. õpet. P. Tiss. 259) Laeva skg. 18 lauljaga, Tartu-maalt; juh. õpetaja K. Märks. 260) Anna haridus-muusika s. skg. 30 lauljaga, Järvamaalt; juh. põllupidaja J. Pügert. 261) Tallinna „Loo-

tuse“ sgk. 40 lauljaga; juh. ooperilaulja A. Kikas. 262) Parasmäe sgk. 31 lauljaga, Harjumaalt; juh. õpetaja A. Kuljus. 263) Puhkova sgk. 36 lauljaga, Virumaalt; juh. õpetaja E. Kiiver. 264) Kaarepere tuletõrje ühingu sgk. 29 lauljaga, Tartumaalt; juh. õpet. O. Siibach. 265) Kärkla noorte ühingu sgk. 53 lauljaga, Hiiumaalt; juh. õpetaja M. Kindel. 266) Jõgisoo haridusseltsi sgk. 24 lauljaga, Läänemaalt; juh. vallasekretär K. Leithal.

267) Saue Noorte Ühingu sgk. 32 lauljaga, Harjumaalt; juh. vallasekretär G. Lauter. 268) Tartu Opetajate seminari sgk. 90 lauljaga, Tartust; juh. õpet. J. Kärt. 269) Kapera Noorte Ühingu sgk. 32 lauljaga, Võrumaalt; juh. õpet. K. Prants. 270) Neeruti Rahvaraamatukogu S. sgk. 26 lauljaga, Tartumaalt; juh. õpet. G. Saar. 271) Vana-Antsla Kaika sgk. 16 lauljaga, Võrumaalt; juh. õpet. J. Antsov. 272) Ruskavere Rahvaraamatuk. S. sgk. 22 lauljaga, Tartumaalt; juh. majapidaja O. Plink- Eres. 273) Alu Kultuurühingu sgk. 27 lauljaga, Harjumaalt; juh. õpet. H. Turp. 274) Tartu Peetri kog. I. pihtkonna sgk. 70 lauljaga, Tartust; juh. lauluõpet. A. Virkhaus. 275) Tapa Noorsoo Kasvatuse S. sgk. 60 lauljaga, Järvamaalt; juh. muusikaõpetaja V. Lugenberg. 276) „Põhjala“ sgk. 150 lauljaga, Tallinnast; juh. lauluõpet. K. Leinus. 277) Antsla sgk. 21 lauljaga, Võrumaalt; juh. põllup. H. Kannukene. 278) Ü. E. N. Ü. Roosna-Alliku osak. sgk. 18 lauljaga, Järvamaalt; juh. õpet. A. Kõhelik. 279) Rakvere Karskusseltsi sgk. 28 lauljaga, Virumaalt; juh. nahatööl. R. Lepasaar. 280) Ü. E. N. Ü. Valga osak. sgk. 30 lauljaga, Valgamaalt; juh. tolliamet. A. Praks. 281) P. Penna sgk. 30 lauljaga, Virumaalt; juh. muusikaõpet. P. Penna. 282) Narva I. Eesti Ühisgümnn. sgk. 112 lauljaga, Virumaalt; juh. m.-õpet. P. Penna. 283) Narva Ühiskommertsgümnn. sgk. 80 lauljaga, Virumaalt; juh. m.-õpet. P. Penna. 284) Rapla Haridusseltsi sgk. 28 lauljaga, Harjumaalt; juh. köster Ph. Schüts. 285) Ühis-tegelaste Klubi sgk. 40 lauljaga, Tallinnast; juh. kon. õpil. M. Laurimann.

B. Meeskoorid:

15) Rakvere Laulumeeste S. mk. 44 lauljaga, Virumaalt; juh. õpet. E. Mesianen. 16) Kapera Noorte Üh. mk. 16 lauljaga, Võrumaalt; juh. õpet. K. Prants. 17) Sangaste mk. 16 lauljaga, Valgamaalt; juh. õpet. M. Luksepp. 18) Jõgeva Haridusseltsi mk. 18 lauljaga, Tartumaalt; juh. õpet. R. Stahlberg. 19) Puhja Haridusseltsi mk. 18 lauljaga, Tartumaalt; juh. õpet. V. Paidak. 20) Arula algkooli mk. 12 lauljaga, Tartumaalt; juh. õpet. J. Heidov. 21) Aksi Vabatahtlik mk. 18 lauljaga, Tartumaalt; juh. konservat õpil. E. Västriik. 22) Tartu N. M. K. Ü. Keskkoli Klassikeride Klubi mk. 16 lauljaga, Tartumaalt; juh. õpil. R. Kannukene. 23) Leesi meeskoor 19 lauljaga; Harjumaal; juh. õpet. K. Alber. 24) Haljala Muusika ringi mk. 16 lauljaga, Virumaalt; juh. õpet. G. Kaasik. 25) Akadeemiline meeskoor 50 lauljaga, Tartust; juh. muusikajuht L. Neumann. 26) Viljandi „Koidu“ Seltsi mk. 40 lauljaga, Viljandist; juh. muusikaõpet. M. Tigane.

Toimetuse poolt.

Mõningate takistuste pärast viibis „Muusikalehe“ neljanda numbri ilmumine; mispärast laseme selle nüüd välja kaksiknumbrina 4/5. Viibimist palume lahkesti vabandada.

Toimetus.

Laulupidudele ja -päevadele ei lähe ükski Lauljate Liidu liige ilma Lauljate Liidu rinnamärgita. Rinnamärke tellida Liidu büroost, Tallinn — Müürivahe 16.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Anton Kasemets. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Müürivahe 16. Telefon 1-82.

A/S. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk t. 42.